

1. Ümumi müddəalar

1. Azərbaycan Respublikası Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin (bundan sonra - Agentlik) hərbi geyim forması Agentliyin hərbi qulluqların üçün müəyyən edilmiş hərbi geyim əşyala- rı, fərqləndirmə nişanları və hərbi ləvazimat təstidir.

1.2. Hərbi geyim əşyalarına aşağıdakılar aiddir:

1.2.1. üst geyimləri - qış paltosu, qış yarımpalto- su, demisezon palto, demisezon gödəkçə, kitel, şal- var, yubka və s.;

1.2.2. baş geyimləri - papaq, buxara papaq, qu- laqlı papaq, qış papağı, furajka, şlyapa, pilotka, be- ret və s.;

1.2.3. ayaqqabılar - yay və qış çəkməsi, uzunbo- ğaz çəkmə və s.;

1.2.4. digər əşyalar - köynəklər, yun köynəklər, şərflər, əlcəklər, qalstuklar və s.

1.3. Fərqləndirmə nişanlarını (hərbi rütbəyə görə və hərbi qulluqlarının heyətinə görə fərqləndirmə ni- şanlarından başqa), həmçinin fərqləndirmə nişanları haqqında əsasnamələr və onların təsvirlərini Agentliyin rəisi təsdiq edir.

1.4. Fərqləndirmə nişanları hərbi geyim formasın- da rəmlərə şərti təsvir olunmaqla, hərbcinin dövlət mənsubiyyətini, Agentliyə, hərbi rütbəyə, hərbi qul- luqların heyətinə mənsubiyyətini göstərir. Fərqlən- dirmə nişanlarına poqonlar, poqondakı nişanlar (em- blemlər, ulduzlar və s.), qol, döş və yaxa nişanları (tikmələr), baş geyimlərindəki nişanlar (kokardalar), kantlar və lampaslar aiddir. Bundan əlavə, hərbi ge- yim formasındakı rəng, biçim, geyimin kompleksliyi, düymələr və geyimin başqa detalları kimi digər xari- ci fərqləndirmə əlamətlərindən də həmin məqsədlər- lə istifadə edilir.

1.5. Hərbi ləvazimata silahı və əmlakı qəzdmək üçün nəzərdə tutulmuş əşyalar dəsti (əşya kəsəsi, səhra çantası, qobur və s.), qılınc, aşırma qayış, şal- var qayıışı, səhra jileti, qumquma, bel üçün üzülüklər və s. daxildir.

1.6. Hərbi geyim forması mərasim, gündəlik, səh- ra (o cümlədən xüsusi xidmət) geyim formalarına, onların hər biri ilə qış və yay geyimlərinə bölünür.

1.7. Mərasim geyim forması tənənlə hallarda, iş- tirahət və bayram günlərində, habelə xidmətdənkə- nar vaxtda geyinmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

1.8. Səhra geyim forması döyüş şəraitində, nar- yadlarda, toplanışlarda, təlimlərdə və təlim mərkəz- lərindəki məşğələlərdə geyinmək üçün nəzərdə tu- lumuşdur.

1.9. Xüsusi xidmət geyim forması mühafizə xid- mətində, komendant xidmətində, qarovul xidmətinə də xidmət çəkan hərbi qulluqçular üçün nəzərdə tu- lumuşdur (şəkil 24).

1.10. Gündəlik geyim forması digər hallarda ge- yinmək üçün nəzərdə tutulur.

1.11. Müəyyən tədbirlərdə (sıra baxışlarında, sıra düzülərində, müsəvirələrdə və s.) iştirak etmək üçün geyim formasını, təpşirqların xarakterinə və yerinə yetirilməsi şəraitinə nəzərə alınmaqla, həmin tədbirlər keçirən rəislər müəyyən edirilər.

1.12. Hərbi geyim formasını daşımaq hüququna Agentlikdə həqiqi hərbi xidmət keçən bütün hərbi qulluqçular, toplanışlara çağınılmış hərbi vəzifəllilər, habelə ehtiyatə və ya istefaya buraxılmış hərbi ge- yim forması daşımaq hüququ olan şəxslər malikdir- lər.

1.13. Hərbi geyim formasını daşımaq hüququ ol- mayan şəxslərin hərbi qulluqlarının fərqləndirmə ni- şanları olan geyim formasını daşması qadağandır.

1.14. Hərbi qulluqçular hərbi geyim formasını Agentlik rəisi tərəfindən təsdiq edilən Azərbaycan Respublikası Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin hərbi qulluqlarının hərbi geyim forma- sıni daşması ilə bağlı qaydalarla uyğun olaraq dəstə- yirlər.

1.15. Hərbi qulluqçular hərbi geyim forması ilə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin müəyyənləşdirdiyi normalara uyğun olaraq təmin edilirilər.

2. Mərasim geyim forması

2.1. Agentliyin hərbi qulluqlarının mərasim ge- yim formasının tərkibinə aşağıdakı hərbi geyim əş- yaları aiddir:

- 2.1.1. qış paltosu - tünd-zeytun rəngli;
- 2.1.2. kitel - tünd-zeytun rəngli;
- 2.1.3. şalvar - tünd-zeytun rəngli;
- 2.1.4. yubka - tünd-zeytun rəngli;
- 2.1.5. şalvar qayıışı - qara rəngli;
- 2.1.6. aşırma qayıışı - qızılı rəngli;
- 2.1.7. köynək - ağ rəngli;
- 2.1.8. qalstuk - qara rəngli;
- 2.1.9. əlcək - ağ rəngli;
- 2.1.10. şərf - ağ rəngli;
- 2.1.11. corablar (qadınlar üçün bədən dərisi rən- gi neylon və ya yarımyun uzunboğaz) - qara rəngli;
- 2.1.12. ayaqqabı - qara rəngli;
- 2.1.13. uzunboğaz çəkmə - qara rəngli;
- 2.1.14. baş geyimləri - ali zabitlər üçün tünd-qəh- vəyi və ya boz rəngli təbii qaragül dərisindən buxa- ra papaq və papaq, polkovniklər üçün boz rəngli tə- bii qaragül dərisindən qulaqlı papaq və qış papağı, digər hərbi qulluqçular üçün boz rəngli süni xəzdən qulaqlı papaq və qış papağı, hərbi qulluqlarının bü- tün kateqoriyaları üçün tünd-zeytun rəngli furajka və tünd-zeytun rəngli şlyapa;
- 2.1.15. qılınc;
- 2.1.16. qadın çantası - qara rəngli.

2.2. Qış paltosu tünd-zeytun rəngli yun parçadan tikilir, qızıl rəngli üç böyük ölçülü düymə ilə düymə- lənir, ikibortluqdur, qatlanan yaxalıqlıdır və yaxalı tə- xilib-çıxarılandır. Ali zabitlər üçün qış paltosunun ya- xalıgının kənarı boyunca və qol köbəsiniin üstündən qırmızı rəngli mahuddan kant tikilir. Yaxalığı ali zabit- lər və polkovniklər üçün təbii qaragül dərisindən, di- gər hərbi qulluqçular üçün boz və ya qəhvəyi rəngli süni xəzdəndir. Paltonun layları yanlardan köklənmiş- dir və düz kəsmə, qapaqlı cibləri vardır. Kürək hissəsinin ortasında aşağıda şlitsa ilə tamamlanan tikiş vardır. Bel səviyyəsində qış paltosunun böyür ti- kiş yerlərinə bərkidilmiş qızılı rəngli iki böyükölcülü düymə ilə düymələnən tənzimləyici kəmərcik vardır. Qollar ikitikişli, köbəli, içəridən tikiləndir. Vatinlə istiləşdirilmiş astarı etakləri şəbəstədir. Astarında iki kəsmə qoltuq cibi vardır. Qış paltosunun yun parça- dan tikilmə poqonları üçün kəmərcikləri vardır. Kə- mərciklər qızılı rəngli ortaölcülü düymə ilə və ilgəklə düymələnir. Qış paltosunun sağ (qadınlar üçün - sol) bortuna yaxanı düymələmək üçün qış paltosunun rənginə uyğun adı düymə tikilmişdir. Qış paltosunun sağ qolunun xarici səthinə dövlət mənsubiyyətini bildi- rən, sol qolunun xarici səthinə isə Agentliyə mənsubiyyəti bildirən fərqləndirmə qol nişanları tikilir. Döşəmədən qış paltosunun etəyindək olan məsafə 40-42 sm-dir (şəkillər 1-3).

2.3. Kitel tünd-zeytun rəngli parçadan tikilir. Açıq, birbortlu, qatlanan yaxalıqlıdır. Bortu ortadan qızıl rəngli dörd (qadınlar üçün - üç) böyükölcülü düymə ilə düymələnir. Kitelin layları kəsmə yan hissəli olub, öndən köklənmişdir. Hər bir layın üstdən tikilmiş və qızıl rəngli ortaölcülü düymələrlə düymələnən, şa- quli qırçınılı, fiqurlu qapaqlı döş cibi, habelə fiqurlu qapaqları qızılı rəngli ortaölcülü düymələrlə düymə- lənən düz kəsmə cibi vardır. Kürək hissəsinin ortas- ında aşağıda şlitsa ilə tamamlanan tikiş vardır. Qo- ları ikitikişli, köbəli, içəridən tikiləndir. Kitel etəyinə- dək astarıdır. Astarında iki kəsmə qoltuq cibi vardır. Kostyum parçasından hazırlanan kitelin əli həmin

Azərbaycan Respublikası Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin hərbi qulluqçularının hərbi geyim forması və fərqləndirmə nişanları haqqında

ƏSASNAMƏ

parçadan tikilmə poqonlar üçün kəmərcikləri vardır. Kəmərciklər qızılı rəngli orta ölçülü düymə ilə və il- gəklə düymələnir. Kitelin yaxalıgının künclərinə ali zabitlər üçün palid budaqları şəklində qızılı rəngli tik- mə, digər hərbi qulluqçular üçün qızılı rəngli metal yaxa nişanı bərkidilir. Ali zabitlər üçün kitelin yaxalıg- ının kənarı boyunca və qol köbəsiniin üstündən qırmızı rəngli mahuddan kant tikilir. Kitelin sağ qolunun xarici səthinə dövlət mənsubiyyətini bildiren, sol qo- lunun xarici səthinə Agentliyə mənsubiyyəti bildiren fərqləndirmə qol nişanları tikilir (şəkillər 4-6).

2.4. Şalvar tünd-zeytun rəngli kostyum parçasın- dan tikilir. Tikilmə qurşağ aşırma ilgəklə düymələnir. Şalvarın kəsmə yan cibləri, qurşağının sol yarınsın- dakı tikiş yerində saat cibi, arxadan sağ tərəfdə qapaqlı kəsmə cibi vardır. Şalvarın miyançası qarmaq və zəncirbəndlə bağlanır, yaxud üç-dörd düymə ilə düymələnir. Qurşağda kəmər üçün yeddi ənsiz hal- qa vardır. Ali zabitlərin şalvarına qırmızı rəngli ma- huddan lampas, digər hərbi qulluqçuların şalvarına qırmızı rəngli mahuddan kant tikilir.

2.5. Yubka tünd-zeytun rəngli parçadan tikilir. Ti- kilmə qurşaqlıdır, sarjadan və yaxud sətindən astarı olar. Arxasında zəncirbənd və şlitsa vardır. Öndən iki parçadan ibarətdir. Arxa və ön hissələri bel səviy- yəsində köklənmişdir.

2.6. Aşırma qayıış qızılı rəngdədir və yalnız zabit- lər üçün nəzərdə tutulur.

2.7. Köynək uzunqol olmaqla, ağ rəngli köynəklik parçadan hazırlanır. Tikilmə dik yaxalıqlıdır. Bortu ortadan düymələnir. Poqonlar üçün kəmərcikləri, şaqquli qırçınılı, fiqurlu qapaqlı iki döş cibi vardır. Qo- ları manjetli və yanlıqdır. Kəmərciklər, bortlar, fiqurlu qapaqlar və manjetlər adi düymələrlə düymələnir. Kürəyi boyunduruqludur. Ətəyi qurşaqlı, yanlardan rezinlidir. Qadın hərbi qulluqçular üçün köynəyin önu yan tikişlərlə köklənmişdir.

2.8. Qalstuk qara rəngli parçadan tikilir. İti ucıa tamamlanan uzanmış trapesiyaşəkilli əsas hissə- sən, metal ilgəkli rezinli qaytandan və sabit düyüdn- dən ibarətdir. Qalstuk qızılı rəngli metal sıxacla taxıl- ır.

2.9. Əlcək yun və ya ipək parçadan hazırlanır.

2.10. Şərf yun və ya ipək parçadan hazırlanır. Öl- çüləri 120x20 sm-dir.

2.11. Qadın hərbi qulluqçular bədən dərisi rən- gidə neylon və ya yarımyun uzunboğaz corab ge- yinirlər.

2.12. Kişi yay və qış ayaqqabıları qara rəngli də- ridən hazırlanır. Ayaqqabının tənzimləyici rezinciyi və üst hissəsində bir zolaq tikişi vardır. Dabarı qə- liblənməmişdir, altlığı göndəndir, burnu və arxa hissəsi möhkəmləndirilmişdir. Zəncirbəndi və ya bağları vardır. Qadın yay ayaqqabısı qara rəngli, alqaçda- bandır, burnu ensizdir və arxa hissəsi möhkəmlən- dilmişdir. Qadın qış ayaqqabısı qara rəngli dəridən hazırlanır, altlığı qəliblənməmişdir, burnu və arxa hissə- si möhkəmləndirilmişdir.

2.13. Uzunboğaz çəkmə qara rəngli dəridən ha- zırlanır. Dabarı orta ölçüdədir, burnu ensizdir. Zən- cirbəndlə bağlanılır. Burnu və arxa hissəsi möhkəml- irlmişdir. Qadın hərbi qulluqçular bu çəkməni mərasim və gündəlik qış geyim formaları ilə geyinir- lər.

2.14. Ali zabitlər üçün buxara papaq boz və tünd- qəhvəyi rəngli təbii qaragül dərisindən tikilir. Xarici üst hissəsi qırmızı rəngli parça ilə örtülür və üzərin- də qızıl rəngli xətlər vardır. Günlük qara rəngli dəri- dən, günlüyün üstünə ali zabitlər üçün müəyyən edilmiş qızılı rəngli naxış olan qara rəngli üzlük tiki- lir. Papağın içində ipək astar vardır. Kişi hərbi qu- lluqçular üçün qulaqlı papaq polkovniklər üçün boz rəngli təbii qaragül dərisindən, digər hərbi qulluqçu- lar üçün boz rəngli süni xəzdən tikilir, silindr formalı- dir, dibcikdən, dövrdəndə və qulaqlıqlardan (buxara papaq istisna olmaqla) ibarətdir. Qulaqlı papağın içində polkovniklər üçün ipək astar, digər hərbi qu- luqçular üçün sarja astar vardır. Qadın hərbi qullu- qçular üçün qış papağı polkovniklər üçün boz rəngli təbii qaragül dərisindən, digər qadın hərbi qulluqçu- lar üçün boz rəngli süni xəzdən tikilir, təpə hissəsi tünd-zeytun rəngli parçadandır, oval formalıdır. Qış papağının içində polkovniklər üçün ipək astar, digər qadın hərbi qulluqçular üçün sarja astar vardır (şə- kil 27).

2.15. Furajka kitelin hazırlıdığı tünd-zeytun rən- gi parçadan tikilir. oval formalı dibcikdən, təpə, döv- rə, günlük hissələrindən, hərbi qulluqçularının heyət-inə uyğun olaraq qızılı və qara rəngli çənəaltı qayış- cıqdan və kiçik ölçülü düymələrdən ibarətdir. Təpə hissəsinin kənarına həmin parçadan eni 3 mm olan kant tikilir. Ön hissədə furajkanın dövrəsində qızıl rəngli tikmə kokarda vardır. Günlük zabitlər üçün tünd-zeytun, gizirlər və müddətdən artıq həqiqi hər- bi xidmət hərbi qulluqlarının üçün isə qara rənglidir. Günlüyün üstünə ali və baş zabitlər üçün müəyyən edilmiş qızılı rəngli naxışı olan xüsusi üzlük tikilir (şə- kil 26).

2.16. Qadın hərbi qulluqçular üçün nəzərdə tutul-muş şlyapa tünd-zeytun rəngli parçadandır, təpə hissəsinin kənarına həmin parçadan eni 3 mm olan kant tikilir. Şlyapanın ön hissəsinin ortasında qızıl rəngli tikmə kokarda vardır (şəkil 26).

2.17. Qılınc yalnız zabitlər üçün nəzərdə tutulur.

2.18. Qadın əl çantası qara rənglidir (şəkil 40).

3. Gündəlik geyim forması

3.1. Agentliyin hərbi qulluqlarının gündəlik ge- yim formasının tərkibinə aşağıdakı hərbi geyim əş- yaları aiddir:

- 3.1.1. qış yarımpaltosu - qara rəngli;
- 3.1.2. demisezon palto - tünd-zeytun rəngli;
- 3.1.3. demisezon gödəkçə - tünd-zeytun rəngli;
- 3.1.4. kitel - tünd-zeytun rəngli;
- 3.1.5. qış (yay) geyiminin gödəkçələri - uzunqol və qısaqol, tünd-zeytun rəngli;
- 3.1.6. yun köynək - tünd-zeytun rəngli;
- 3.1.7. şalvar (qadınlar üçün - yubka və şalvar) - tünd-zeytun rəngli;
- 3.1.8. şalvar qayıışı - qara rəngli;
- 3.1.9. köynək - uzunqol və qısaqol, sarıya çalan açıq-qəhvəyi rəngli;
- 3.1.10. mayka - uzunqol və qısaqol, sarıya çalan açıq-qəhvəyi rəngli (və ya digər rəng);
- 3.1.11. qalstuk - qara rəngli;
- 3.1.12. şərf - tünd-zeytun rəngli;
- 3.1.13. əlcək - qara rəngli;
- 3.1.14. corablar - qadınlar üçün bədən dərisi rən- gi neylon və ya yarımyun uzunboğaz, kişilər üçün isə qara (göy) rəngli;
- 3.1.15. ayaqqabı - qara rəngli;
- 3.1.16. uzunboğaz çəkmə - qara rəngli;
- 3.1.17. baş geyimləri - ali zabitlər üçün boz və tünd-qəhvəyi rəngli təbii qaragül dərisindən papaqlar, polkovniklər üçün boz rəngli təbii qaragül dəri- sindən qulaqlı papaq, digər hərbi qulluqçular üçün boz rəngli süni xəzdən qulaqlı papaq, hərbi qulluq-

çuların bütün kateqoriyaları üçün tünd-zeytun rəngli furajka, şlyapa və pilotka;

3.1.18. qadın əl çantası - qara rəngli.

3.2. Qış yarımpaltosu qara rəngli yun parçadan ti- kilir. Mərkəzdən dörd böyük adı düymə ilə gizli düy- mələnən, qatlanan boyunluqlu, laskanlıdır. Yaxalığı dəridəndir və taxilib-çıxarılandır. Laylarında yan kəsmə qapaqlı ciblər vardır. Kürək hissəsinin ortasında aşağıda yanqla tamamlanan tikiş vardır. Qolları ikiti- kişli, köbəli, içəridən tikiləndir. Vatinlə istiləşdirilmiş astarları. Astarında iki kəsmə qoltuq cibi vardır. Ali zabitlər üçün qış paltosunun qol köbəsiniin üstündən qırmızı rəngli mahuddan kant tikilir. Ali zabitlər üçün yaxalıq boz və tünd-qəhvəyi rəngli təbii qaragül dəri- sindən, polkovniklər üçün boz rəngli təbii qaragül dərisindəndir. Qış paltosu ali zabitlər üçün tikilmə, digər hərbi qulluqçular üçün taxilib-çıxarılan poqonlar- la rəngli geyinilir. Qış paltosunun öz rəngində taxilib-çı- xarılan poqonlar üçün kəmərcikləri vardır. Kəmərcik- lər adı düymə ilə və ilgəklə düymələnir. Qış yarım- paltosunun sağ qolunun xarici səthinə dövlət mənsubiyyətini bildiren, sol qolunun xarici səthinə Agen- tliyə mənsubiyyəti bildirən fərqləndirmə qol nişanları tikilir (şəkillər 7-8).

3.3. Demisezon palto qızılı rəngli dörd düymə ilə düymələnən birbortlu, qatlanan boyunluqlu və açıq yaxalıdır, yan kəsmə cibləri və plastmas toqqası olan kəməri vardır. Kürək hissəsində, ortada, aşağı- da şlitsa ilə tamamlanan tikiş vardır. Qolları ikitikişli, içəridən tikilən kəmərciklidir. Astarında iki kəsmə qoltuq cibi vardır. Kostyum parçasından hazırlanan paltonun və onun kəmərinin həmin parçadan da ti- kilmiş taxilib-çıxarılan poqonlar üçün kəmərcikləri vardır. Kəmərciklər qızıl rəngli düymələrlə düymələ- nir. Paltonun yaxalıqlarının künclərinə ali zabitlər üçün yaxa nişanını, hərbi qulluqçuların qalan kate- qoriyaları üçün qızılı rəngli metal emblem bərkidilir (bu Əsasnamənin 5-ci fəsil). Paltonun sağ qolunun xarici səthinə dövlət mənsubiyyətini bildiren, sol qo- lunun xarici səthinə Agentliyə mənsubiyyəti bildiren fərqləndirmə qol nişanları tikilir. Döşəmədən palto- nun etəyindək olan məsafə 40-42 sm-dir (şəkillər 9-10).

3.4. Demisezon gödəkçə tünd-zeytun rəngli pa- rçadandır. Bortları zəncirbəndlə bağlanılır, astarlıdır. Laylarında yan kəsmə qapaqlı ciblər vardır. Kürk hissəsi bütöv, düz siluetlidir. Qollar taktikişlidir. Aşa- ğı kənarlarına elastik trikotaj manjet tikilmişdir. Tikil- mə dik yaxalıqlıdır. Gödəkçənin yaxalıgının künclə- rində ali zabitlər üçün palid budaqları şəklində qızıl rəngli tikmə yaxa nişanı yerləşir. Gödəkçə ali zabit- lər üçün tikilmə, digər hərbi qulluqçular üçün taxilib-çıxarılan poqonlarla geyinilir. Gödəkçənin öz rəngin- də taxilib-çıxarılan poqonlar üçün kəmərcikləri var- dır. Kəmərciklər basmadüymə ilə düymələnir. Gö- dəkçənin sağ qolunun xarici səthinə dövlət mənsu- biyyətini bildiren, sol qolunun xarici səthinə Agen- tiyə mənsubiyyəti bildirən fərqləndirmə qol nişanları tikilir (şəkillər 11-13).

3.5. Kitel tünd-zeytun rəngli parçadan tikilir. Açıq, birbortlu, qatlanan yaxalıqlıdır. Bortu ortadan qızıl rəngli dörd (qadınlar üçün - üç) böyük ölçülü düymə ilə düymələnir. Kitelin layları kəsmə yan hissəli olub, öndən köklənmişdir. Hər bir layın üstdən tikilmiş və orta ölçülü düymələrlə düymələnən, şaqquli qırçınılı, fiqurlu qapaqlı döş cibi, habelə fiqurlu qapaqları orta ölçülü düymələrlə düymələnən düz kəsmə cibi var- dır. Kürək hissəsinin ortasında aşağıda yanqla tə- mamlanan tikiş vardır. Qollar ikitikişli, köbəli, içəri- dən tikiləndir. Kitel etəyindək astarlıdır. Astarında iki kəsmə qoltuq cibi vardır. Kostyum parçasından hazırlanan kitelin əli həmin parçadan tikilmə poqon- ları üçün kəmərcikləri vardır. Kəmərciklər qızıl rəngli orta ölçülü düymə ilə və ilgəklə düymələnir. Kitelin yaxalıgının küncələrində ali zabitlər üçün palid budaqlar- ı şəklində qızıl rəngli tikmə, digər hərbi qulluqçu- lar üçün qızılı rəngli metal yaxa nişanı bərkidilir. Ali zabitlər üçün kitelin yaxalıgının kənarı boyunca və qol köbəsiniin üstündən qırmızı rəngli mahuddan kant tikilir. Kitelin sağ qolunun xarici səthinə dövlət mənsubiyyətini bildirən, sol qolunun xarici səthinə Agentliyə mənsubiyyəti bildirən fərqləndirmə qol ni- şanları tikilir (şəkillər 14-15).

3.6. Qış (yay) geyiminin gödəkəsi tünd-zeytun rənglidir. Gödəkçə düz siluetlidir, astarlıdır, dik yaxa- lıqlıdır, ön hissəsi mərkəzdən zəncirbəndlə bağlanı- lir, kürək hissəsi bütöv biçimlidir. Yay geyiminin gö- dəkçəsinin qolları qısaodr, qollar qol dibinə tikiləndir. Gödəkçənin öz rəngində taxilib-çıxarılan poqonlar üçün kəmərcikləri vardır. Kəmərciklər adi düymə ilə və ilgəklə düymələnir. Gödəkçənin qurşağı manjetli- dir. Gödəkçənin sol və sağ etəyinin döş nahiyəsinə ixə tərəfdən asılma cibləri tikilmişdir. Gödəkçələrin ya- xalıgında ali zabitlər üçün palid budaqları şəklində qızıl rəngli tikmə, digər hərbi qulluqçular üçün isə sarı rəngli tikmə yaxa nişanı vardır (şəkillər 18-19).

3.7. Yun köynək tünd-zeytun rəngli yundan toxu- nur. Yaxası üçbucaq şəkilli açıqdır. Aşağı kənarları manjet tikilmişdir, zəncirbəndlə bağlanılır. Yun köynəyin çiyin və dirsək hissələrində köynəyin öz rəngində möhkəm parçadan əlavə qatlar tikilir. Yun köynəyin öz rəngində taxilib-çıxarılan poqonlar üçün kəmərcikləri vardır. Kəmərciklər kiçik ölçülü adı düy- mə ilə və ilgəklə düymələnir. Üzərində heç bir fərql- əndirmə nişanı yoxdur (şəkillər 20, 21).

3.8. Şalvar tünd-zeytun rəngli kostyum parçasın- dan tikilir. Tikilmə qurşağ aşırma ilgəklə düymələnir. Şalvarın kəsmə yan cibləri və arxadan sağ tərəfində qapaqlı kəsmə cibi vardır. Şalvarın miyançası qar- maqla və zəncirbəndlə bağlanılır. Qurşağda kəmər üçün yeddi ənsiz halqa vardır. Ali zabitlərin şalvar- na qırmızı rəngli mahuddan lampas, digər hərbi qu- luqçuların şalvarına qırmızı rəngli mahuddan kant ti- kilir.

3.9. Yubka tünd-zeytun rəngli parçadan tikilir. Ti- kilmə qurşaqlıdır, sarja, yaxud sətin astarı vardır. Ar- xasında zəncirbənd və yanrı vardır. Ön tərəfi iki pa- rçadan ibarətdir. Arxa və ön hissələri bel səviyyəsində köklənmişdir.

3.10. Şalvar qayıışı qara rənglidir.

3.11. Köynək uzunqol və qısaqol olmaqla, sarıya çalan açıq-qəhvəyi rəngli köynəklik parçadan tikilir. Tikilmə dik yaxalıqlıdır. Bortu ortadan düymələnir. Poqonlar üçün kəmərcikləri, şaqquli qırçınılı fiqurlu qa- paqlı iki döş cibi vardır. Qolları yanqlı və manjetlidir (yalnız uzunqol köynəkdə). Kəmərciklər, bortlar, fi- qurlu qapaqlar və manjetlər adi düymələrlə düymə- lənir. Kürəyi boyunduruqludur. Ətəyi qurşaqlı, yan- lardan rezinlidir. Qadın hərbi qulluqçular üçün köy- nəyin önu yan tikişlərlə köklənmişdir. Köynək tünd- zeytun rəngli taxilib-çıxarılan poqonlarla geyinilir (şəkillər 16-19).

3.12. Mayka uzunqol və qısaqol olmaqla, sarıya çalan açıq-qəhvəyi rəngli pambıq parçadan tikilir. Yaxası boğaza kimidir. Qış (yay) geyiminin gödək- çəsi ilə geyinmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

3.13. Qalstuk qara rəngli parçadan tikilir. İti ucıa tamamlanan uzanmış trapesiyaşəkilli əsas hissə-

dən, metal ilgəkli rezinli qaytandan və sabit düyüdn- ən ibarətdir. Qalstuk qızılı rəngli metal sıxacla taxıl- ır (şəkil 38).

3.14. Şərf tünd-zeytun rənglidir, qış paltosunun yaxalıgının altından qatlanmış vəziyyətdə salınır. Yun parçadan 120x20 sm ölçüdə hazırlanır.

3.15. Əlcək qara rəngli dəridəndir.

3.16. Corab qara (göy) rənglidir. Qadın hərbi qu- luqçular bədən dərisi rəngində neylon və ya yarımy- un uzunboğaz corab geyinirlər.

3.17. Ayaqqabı qara rənglidir. Yay ayaqqabısı qa- ra rəngli dəridəndir. Qadın ayaqqabıları qara rəngli, alqaçdabandır, burnu ensiz, arxa hissəsi möhkəm- ləndirilmişdir. Altlığı qəliblənməmişdir.

3.18. Uzunboğaz çəkmə qara rəngli dəridən ha- zırlanır. Dabarı orta ölçüdədir, burnu ensizdir. Zən- cirbəndlə bağlanılır, burnu və arxa hissəsi möhkəm- ləndirilmişdir. Qadın hərbi qulluqçular bu çəkməni mərasim və gündəlik qış geyim formaları ilə geyinir- lər.

3.19. Ali zabitlər üçün papaq boz və tünd-qəhvə- yi rəngli təbii qaragül dərisindən tikilir. Ali zabitlər üçün günlük boz rəngli təbii qaragül dərisindən olan papaq qara rəngli dəridən, tünd-qəhvəyi rəngli təbii qaragül dərisindən olan papaq isə tünd-qəhvəyi rən- gi dəridəndir, üstünə ali zabitlər üçün müəyyən edil-miş qızılı rəngli naxış olan üzlük tikilir. Papaqların içində ipək astar vardır. Kişi hərbi qulluqçular üçün qulaqlı papaq polkovniklər üçün boz rəngli təbii qa- ragül dərisindən, digər hərbi qulluqçular üçün boz rəngli süni xəzdən tikilir, silindr formalıdır, dibcikdən, dövrdən və qulaqlıqlardan (buxara papaq istisna olmaqla) ibarətdir. Qulaqlı papağın içində polkovnik- lər üçün ipək astar, digər hərbi qulluqçular üçün sar- ja astar vardır. Qadın hərbi qulluqçular üçün qış pa- pağı polkovniklər üçün boz rəngli təbii qaragül dəri- sindən, digər qadın hərbi qulluqçular üçün boz rən- gi xəzdən tikilir, təpə hissəsi tünd-zeytun rəngli pa- rçadandır, oval formalıdır. Qış papağının içində pol- kovniklər üçün ipək astar, digər qadın hərbi qullu- qçular üçün sarja astar vardır (şəkil 27).

3.20. Furajka tünd-zeytun rəngli kitelin hazırlandı- ğı parçadan tikilir, oval formalı dibcikdən, təpə, döv- rə, günlük hissələrindən, hərbi qulluqlarının heyət-inə uyğun olaraq qızılı və qara rəngli çənəaltı qayış- cıqdan və kiçik ölçülü düymələrdən ibarətdir. Təpə hissəsinin kənarına həmin parçadan eni 3 mm olan kant tikilir. Ön hissədə furajkanın dövrəsində qızıl rəngli tikmə kokarda vardır. Günlük zabitlər üçün tünd zeytun, gizirlər və müddətdən artıq həqiqi hər- bi xidmət hərbi qulluqların üçün isə qara rənglidir. Günlüyün üstünə ali və baş zabitlər üçün müəyyən edilmiş qızılı rəngli naxışı olan üzlük tikilir (şəkil 26).

